

Ο θάνατος ενός τούρκου εφήβου ξύπνησε το πνεύμα του Γκέζι

Binnaz Saktanber (Μετάφραση: Κωνσταντίνα Παντελή)

Ο θάνατος του 15χρονου Μπερκίν Ελβάν, ο οποίος έμεινε 269 ημέρες σε κώμα μετά από χτύπημα με βλήμα δακρυγόνου τον περασμένο Ιούνιο, πυροδότησε εκ νέου διαμαρτυρίες στην Τουρκία

Την Τρίτη, ο Μπερκίν Ελβάν πέθανε. Ήταν 15 ετών και ζύγιζε μόνο 16 κιλά την στιγμή του θανάτου του. Βρίσκονταν σε κώμα τις τελευταίες 269 ημέρες. Εκατομμύρια ανθρώπων παρακολουθούσαν την υγεία του μέσω των κοινωνικών δικτύων μέχρι το τελευταίο λεπτό, ελπίζοντας ότι θα επιζούσε. Δεν τα κατάφερε. Ο θάνατος του Μπερκίν αμέσως προκάλεσε τις οργισμένες αντιδράσεις τόσο στα κοινωνικά δίκτυα όσο και έξω στους δρόμους, που μπορούν να συγκριθούν μόνο με αυτές του Ιουνίου του 2013, όταν κάθε σπιθαμή της διαδικτυακής σελίδας μου ήταν γεμάτη με μηνύματα από το πάρκο Γκέζι και κάθε σπιθαμή των δρόμων γεμάτη με διαδηλωτές.

Στις 16 Ιουνίου σημειώθηκε η εξαναγκασμένη λήξη της εβδομαδιαίας κατάληψης του πάρκου Γκέζι. Την προηγούμενη μέρα η αστυνομία είχε «καθαρίσει» την περιοχή από διαδηλωτές με μια πρωτοφανή επίδειξη βίας, καταστρέφοντας όλες τις σκηνές και τα πανό των διαδηλωτών και προχωρώντας σε μαζικές συλλήψεις. Ένα μικρό μέρος των διαδηλωτών συνέχισε στις γύρω γειτονιές. Η αστυνομία συγκρούονταν με τους διαδηλωτές χρησιμοποιώντας πλαστικές σφαίρες και εκτοξεύοντας δακρυγόνα απευθείας πάνω τους.

Το Οκμειντάνι, μια φτωχή γειτονία όπου ζούσε ο Μπερκίν με τους γονείς τους και τις δύο μεγαλύτερες αδερφές του, ήταν μέσα σε αυτή την περιοχή. Ο Μπερκίν έφυγε νωρίς το πρωί για να αγοράσει ένα καρβέλι ψωμί για πρωινό από το τοπικό παντοπωλείο, μια δουλειά που πέφτει συνήθως στις πλάτες του μικρότερου στην οικογένεια. Είναι ένα σύνηθες και ευχάριστο θέαμα να βλέπεις μικρά παιδιά να κουβαλάνε καρβέλια ψωμιού στα σπίτια τους τα πρωινά, τσιμπολογώντας την άκρη του καρβελιού. Εκείνη τη μέρα, η μάνα του Μπερκίν είχε προσφερθεί να πάει εκείνη αντί γι' αυτόν, καθώς οι δρόμοι ήταν επικίνδυνοι. Ο Μπερκίν Αρνήθηκε. «Πονάνε τα πόδια σου μαμά,» είπε πριν φύγει. «Δεν μπορείς να ξεφύγεις από τα δακρυγόνα. Εγώ θα είμαι πιο γρήγορος». Δεν ήταν αρκετά γρήγορος. Ένα δακρυγόνο που εκτοξεύθηκε από έναν αστυνομικό τον χτύπησε στο κεφάλι, ρίχνοντάς τον σε κώμα.

Μετά την επίθεση της αστυνομίας προς τους διαδηλωτές του Γκέζι, ο κόσμος υποχώρησε μέσα στις γειτονιές. Ο λαός συγκεντρώθηκε στα τοπικά πάρκα ανά την χώρα για να συζητήσει το μέλλον της κατάληψης του Γκέζι. Κάποιες συνελεύσεις είχαν χιλιάδες συμμετέχοντες, κάποιες μόλις μια ντουζίνα. Κατά γενική ομολογία φάνηκε πως ήταν η ώρα το κίνημα να περάσει σε μια νέα φάση, με το να δώσει βάρος στο να αποκρυσταλλωθεί η ορμή που είχε δημιουργηθεί από τους διαδηλωτές, διατηρώντας το «Πνεύμα του Γκέζι», όπως το αποκαλούσαν οι διαδηλωτές – ακόμα και σχεδιάζοντας πως θα κάνουν το ΑΚΡ (Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης) να χάσει τις επερχόμενες δημοτικές εκλογές στις 30 του Μάρτη. Όμως, ούτε στις συνελεύσεις ούτε στα κοινωνικά δίκτυα έλειψαν οι διαφωνίες. Κάποιοι από το πλήθος του Γκεζί, οι περισσότεροι εξαντλημένοι ψυχολογικά αλλά και τραυματισμένοι σωματικά, επέμεναν ότι οι διαδηλώσεις πρέπει να συνεχιστούν. Άλλοι υποστήριζαν πως το να κατέβουν στους δρόμους ήταν υπέρμετρα επικίνδυνο και πως δεν

θα είχε κανένα αποτέλεσμα σε εκείνη τη συγκυρία.

Τους επόμενους μήνες, οι μαζικές διαδηλώσεις σιγά σιγά άρχισαν να φθίνουν. Παρόλο που υπήρχαν μαζικές πορείες για το LGBT κίνημα και για την παγκόσμια ημέρα της γυναίκας, οι αντικυβερνητικές διαδηλώσεις όπου θα περίμενε κανείς να υποστούν ακραία αστυνομική βία ήταν εμφανώς μικρότερες σε αριθμό από τα αναμενόμενα. Η “Αλληλεγγύη στην Ταξίμ”, ο συνασπισμός αντικυβερνητικών οργανώσεων που ήταν στην πρώτη γραμμή της κατάληψης, κάλεσε σε διαδήλωση στις 27 Δεκεμβρίου με το hashtag «1 εκατομμύριο στην Πλατεία Ταξίμ» (1 Milyon Taksim), μια διαμαρτυρία κατά του διαβόητου σκανδάλου διαφθοράς στις 17 Δεκεμβρίου.

Κάποιες κριτικές υποστήριζαν πως οποιαδήποτε μορφή διαμαρτυρίας στο δρόμο, θα μείωνε τη λάμψη της κτηνωδίας του σκανδάλου. Άλλοι ισχυρίστηκαν ότι ο Ερντογάν στην πραγματικότητα θα ωφελούταν από την αναταραχή στους δρόμους, χρησιμοποιώντας την για να πολώσει το έθνος και να αποσπάσει την προσοχή των υποστηρικτών του από την σοβαρότητα του σκανδάλου μετατοπίζοντας έτσι τη δημόσια συζήτηση. Η διαμαρτυρία που προέκυψε απείχε πολύ από το ένα εκατομμύριο. Η αστυνομία γρήγορα διασκόρπισε τους εκατοντάδες που έφτασαν στην πλατεία. Η διαμαρτυρία δεν κατάφερε ποτέ να αποκτήσει δυναμική. Η διαμαρτυρία στις 22 Φεβρουαρίου ενάντια στο νομοσχέδιο για την λογοκρισία στο διαδίκτυο, είχε ελάχιστο κόσμο σε σύγκριση με εκείνη του 2011 (την πρώτη διαμαρτυρία μεγάλης κλίμακας που οργανώθηκε μέσω των κοινωνικών δικτύων στην Τουρκία, με συμμετοχή εκατοντάδων χιλιάδων ανά την χώρα)

Φαίνεται, ωστόσο, ότι η κατάρρα έχει σπάσει πλέον μετά τα νέα της Τρίτης για το θάνατο του Μπερκίν. Την στιγμή που η αστυνομία επιτίθονταν στο πλήθος που ξενοχτούσε απέναντι από το νοσοκομείο, τα κοινωνικά δίκτυα βομβαρδίζονταν με το hashtag «Ο Μπερκίν Ελβάν είναι αθάνατος» (Berkin Elvan Ölümsüzdür), όπου πλέον φιγουράρει παγκόσμια. Σχεδόν αμέσως, οι σελίδες στο Facebook και στο Twitter είχαν γεμίσει με δημοσιεύσεις θυμού, πένθους κι απογοήτευσης. Οι εικόνες των προφίλ άλλαξαν σε φωτογραφίες του Μπερκίν ή απλώς σε μαύρο φόντο. Έργα τέχνης που απεικόνιζαν τον Μπερκίν ως τον «Μικρό Πρίγκιπα» ή ως άγγελο ξεπήδησαν από το πουθενά. Άνθρωποι άρχισαν να συρρέουν στο νοσοκομείο χωρίς κάποια επίσημη πρόσκληση. Μαθητές και φοιτητές σε όλη τη χώρα προχώρησαν σε αποχή από τα μαθήματα και κατέβηκαν στους δρόμους.

Ο κόσμος χρησιμοποιούσε το hashtag «Έχουμε εντολές από τον Μπερκίν» (Emri Berkin'den Aldik) αναφερόμενοι στην δήλωση του Ερντογάν «Έδωσα εντολές στην αστυνομία», κατά τη διάρκεια της βίαιης επίθεσης της αστυνομίας στην Κατάληψη του Γκεζί. Τα τοπικά παντοπωλεία έκλεισαν ή άρχισαν να δίνουν ψωμί δωρεάν. Στο Οκμείντάνι του Μπερκίν, ο λαός άφηνε στα κατώφλια καρβέλια ψωμιού τυλιγμένα με μαύρες κορδέλες. Οι τηλεοπτικοί και ραδιοφωνικοί σταθμοί ακύρωσαν τις εκπομπές τους. Τα μπαρ και τα κλαμπ έκλεισαν. Τα κόμματα της αντιπολίτευσης ανακοίνωσαν ότι θα σιωπήσουν τα εκλογικά τους οχήματα, τα οποία κανονικά γυρίζουν τις πόλεις με δυνατά μεγάφωνα. Το DİSK, η Συνομοσπονδία Επαναστατικών Συνδικάτων της Τουρκίας) κάλεσε σε εθνική απεργία.

Όταν ήρθε η νύχτα ήταν ένα μεγάλο déjà vu με αναδρομές στις μέρες του Γκεζί. Εκατοντάδες χιλιάδες ήταν έξω στους δρόμους σε εθνικό επίπεδο κραυγάζοντας «δολοφόνε Ερντογάν!» Στήθηκαν οδοφράγματα. Δημιουργήθηκαν γκράφιτι απεικονίζοντας σκίτσα του Ερντογάν με τη λεζάντα «Καταζητείται». Η αστυνομική βία ήταν πάντα

παρούσα, τραυματίζοντας δεκάδες. Όσοι έμειναν σπίτι χτυπούσαν κατσαρόλες και τηγάνια σε ένδειξη αλληλεγγύης. Αγρυπνίες πραγματοποιήθηκαν στη Νέα Υόρκη, στο Λονδίνο, στην Αθήνα, στην Στοκχόλμη και στο Παρίσι – ανάμεσα σε άλλες πόλεις. Την Τετάρτη βγήκαμε έξω ξανά, αυτή τη φορά για την κηδεία του Μπερκίν. Χιλιάδες είχαν πάει πρώτα στο cemenevi του Οκμειντάνι, έναν οίκο λατρείας της κοινότητας των Αλεβιτών. Στις 3μμ το μεγαλύτερο πλήθος που έχω δει ποτέ σε κηδεία συγκεντρώθηκε στο Şişli Mosque. Έπειτα το πλήθος κατευθύνθηκε στο τοπικό κοιμητήριο όπου ο Μπερκίν εναποτέθηκε στην τελευταία του κατοικία.

Αυτή τη φορά δεν υπήρχαν έξυπνα ή σαρκαστικά συνθήματα. Αντιθέτως εκατοντάδες χιλιάδες φώναζαν «δολοφόνοι ΑΚΡ[1]!». Μετά από λίγα λεπτά σιγής κάποιος θα φώναζε «κλέφτη!» ή «δολοφόνε!», σχεδόν σαν να συνέβαινε η δολοφονία ακριβώς εκείνη τη στιγμή κι εκείνος ή εκείνη καλούσε σε βοήθεια. Το πλήθος ακολουθούσε. Τα ίδια συνθήματα ακούγονταν όποτε το πλήθος έβλεπε αστυνομικό τμήμα ή αστυνομικούς παρατεταγμένους στους δρόμους, ακριβώς δίπλα τους. Τα συνθήματα αντικαταστάθηκαν από σιωπή και ένα αίσθημα βαθιάς θλίψης στο κοιμητήριο.

Όταν το πλήθος διαλύθηκε, οι αστυνομικοί – που μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχαν απαντήσει – επιτέθηκαν. Νερό και δακρυγόνα γέμισαν τους δρόμους με αμέτρητους τραυματίες. Τίποτα που να μην είχαμε ξαναδεί. Αλλά σήμερα, το “πνεύμα του Γκέζι” που βρίσκονταν αδρανές μέσα μας τους προηγούμενους μήνες αναζωπυρώθηκε. Οποιοδήποτε επιχείρημα είχε ο κόσμος ενάντια στις μαζικές διαμαρτυρίες πετάχτηκε στα σκουπίδια. Οι άνθρωποι διαμαρτύρονται, γνωρίζοντας πολύ καλά πως η αστυνομία θα τους ψεκάσει με δακρυγόνα, θα τους επιτεθεί και θα τραυματιστούν και ίσως ακόμη να σκοτωθούν. Ένα δεκαπεντάχρονο παιδί το έπαθε.

Στην Τουρκία, το ψωμί είναι ιερό. Αν κατά λάθος πέσει στο πάτωμα, η παράδοση μας έμαθε μέσω των γηραιότερων να το σηκώνουμε, να το φιλάμε και να το ακουμπάμε στο μέτωπο τρεις φορές, μια τελετή που εφαρμόζεται επίσης αν ποτέ το Κοράνι ακουμπήσει το πάτωμα. Το ψωμί επίσης συμβολίζει την εργασία, τη σκληρή και τίμια δουλειά: πράγματα που σπανίζουν στις μέρες μας αν ακούσετε τις φερόμενες ως συνομιλίες του Ερντογάν με το γιο του Μπιλάλ που έχουν διαρρεύσει. Στις υποκλοπείσες ηχογραφήσεις, ο Ερντογάν ακούγεται να ζητάει από τον γιο του να εξαφανίσει από το σπίτι της οικογένειάς του δεκάδες εκατομμύρια δολάρια σε μετρητά (επί λέξει: «μηδένισε τα λεφτά»), ανησυχώντας πως η επερχόμενη έρευνα για τις κατηγορίες περί διαφθοράς θα μπορούσαν να βλάψουν την οικογένειά του.

Σήμερα ένα από τα συνθήματα των διαδηλωτών ήταν: «Ταγίπ, στείλε τον Μπιλάλ να αγοράσει ψωμί!». Ένα από τα κορυφαία tweets της ημέρας ήταν: «τα παιδιά τους κλέβουν εκατομμύρια, τα παιδιά μας σκοτώνονται πηγαίνοντας να πάρουν ψωμί». Το «θα πάμε να πάρουμε ψωμί» αναδείχτηκε ως συνώνυμο του «θα πάμε να διαμαρτυρηθούμε». Σήμερα, κόσμος από όλη την Τουρκία είναι πίσω στους δρόμους και μοιάζει λες και το πνεύμα του Γκέζι είναι τόσο «φρέσκο» όσο ήταν και τον Ιούνιο.

πηγή: roarmag.org

[1] Το κόμμα του Ερντογάν